

6. ábra. A munkahelyi sugárvédelem; a radon mérések; az oktatás; a baleseti dozimetria; valamint a radioaktív hulladékok kezelése, elhelyezése, kiégett fűtőelemek területeken elhangzott előadások számának kumulatív növekedése az elmúlt 25 évben

sába került fiatalok képességeinek kibontakoztatására és bemutatására. Széles fórumot biztosított mindazon eredményeknek, ismereteknek, amelyek a hazai sugárvédelemben tevékenykedők fejlődését, továbbképzését szolgálták.

Amennyiben a Sugárvédelmi Továbbképző Tanfolyam ragaszkodik 24 éves hagyományaihoz, az elmúlt évekhez hasonló módon fejlesztve azokat, minden remény megvan arra, hogy az elkövetkezendő években is be fogja tölteni azt a szerepet, amit korábban. Még hosszú évekig a legjelentősebb eseménye lesz a magyar sugárvédelemnek.

Irodalom

25. Sugárvédelmi Továbbképző Tanfolyam és III. Magyarországi Nukleáris Találkozó. 2000. május 30 – június 2., Balkatonkenese (Program és Előadáskivonatok magyar és angol nyelven). Kiadó: Eötvös Loránd Fizikai Társulat Sugárvédelmi Szakcsoport
29. Sugárvédelmi Továbbképző Tanfolyam. 2004. május 4–6., Balatonkenese (Program és Előadáskivonatok, magyar és angol nyelven). Kiadó: Eötvös Loránd Fizikai Társulat Sugárvédelmi Szakcsoport

TÁRSULATI ÉLET

FIZIKUS VÁNDORGYŰLÉS

2004. augusztus 24–27., Szombathely, Berzsényi Dániel Főiskola

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat augusztus 24. és 27. között rendezi meg Fizikus Vándorgyűlését a szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskolán. A magyar fizikustársadalom átfogó konferenciájának mottója ebben az évben: „Physica infiltrans”, ami arra a XXI. század elejének fizikáját minden bizonnyal meghatározó folyamatra utal, hogy a problémák fizikai megközelítése és a fizika módszerei egyre inkább teret nyernek a társtudományokban és a mindennapi élet szinte minden területén. A fizikai gondolkodás nemcsak a fizika tudományágában eszköze a természetről alkotott elképzeléseink fejlődésének, hanem az új évezred elején jelentős eredményeket ér el a biofizikában, biológiai fizikában, környezettudományban, a társadalmi folyamatok leírásában, a modern kort meghatározó informatika és az Internet fejlődésében is.

A konferencia ez évi újdonsága az Osztrák Fizikai Társulattal közösen tartott *nemzetközi nap*. Augusztus 26-án déltől a konferencia végéig angol nyelvű előadások hangzanak el, továbbá egy – ugyancsak angol nyelvű – tudománypolitikai kerekasztal, melynek résztvevői vezető magyar és európai tudománypolitikusok lesznek. A kerekasztal fő témáit a kutatásfinanszírozás és a regionális kutatási infrastruktúra kérdései köré fogjuk csoportosítani.

A Vándorgyűlés tudományos programja plenáris előadásokból és poszterszekciókból áll, amelyek az első két napon magyar, csütörtök déltől pedig – tekintettel a nemzetközi programra – angol nyelven hangzanak majd el.

A konferencia részletes programja és a jelentkezési információk a konferencia honlapján tekinthetők meg: <http://ion.elte.hu/vandorgyules>.

Reméljük, hogy a vándorgyűlés programja minden magyar fizikus, fizikai kutatásokkal foglalkozó kutató és fizikát tanító tanár számára érdekes, új ismeretek forrása lesz.

A Fizikus Vándorgyűlés meghívott előadói:

Ábrám Péter (Konkoly-Thege Miklós Csillagászati Kutatóintézet): A csillagfejlődés viharos időszakai

Bíró Tamás (KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet): A különös kvarkanyag

Bozóki Zoltán (MTA-SZTE Lézerfizikai Kutatócsoport): Gázösszetétel-mérő dióda lézeres, fotoakusztikus rendszerek fejlesztése

Dér András (MTA Szegedi Biológiai Központ): Fehérjék a bioelektronikában

Domokos Péter (MTA Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézet): Laser cooling and trapping of atoms in an optical resonator

Erdélyi Zoltán (Debreceni Egyetem): Synchrotron radiation reveals strange diffusion effects on metal interfaces sharpening instead of smearing

Fally, Martin (Universität Osnabrück): Recording of holograms in nonlinear optical crystals

Fodor Zoltán (ELTE Elméleti Fizika Tanszék / Universität Wuppertal): Fázisátmenetek a részecskefizikában

Fülöp Zsolt (MTA Atommagkutató Intézete): Magfizikai módszerekkel az elemek keletkezésének nyomában

Kiss Ádám (ELTE Atomfizikai Tanszék): Van-e környezettudomány fizika nélkül?

Koblinger László (Országos Atomenergia Hivatal): Valóban árt egy kis sugárzás?

Krexner, Gerhard (Universitat Wien): Neutron holography: a novel technique for structural investigations

Mibaly György (BME Fizika Tanszék): A nanoelektronika kvantumfizikai alapjai

Peterlik, Herwig (Universitat Wien): Aerogels, investigated by synchrotron radiation

Rüffler, Rudolf (European Synchrotron Radiation Facility, Grenoble): Science at the ESRF

Szabó Gábor (SZTE Optikai s Kvantumelektronikai Tanszék): Közoktatási és felsőoktatási reformok

Szabó György (MTA Műszaki Fizikai s Anyagtudományi Kutatóintézet): Evolucios jatekelmélet s statisztikus fizika

Ungar Tamás (ELTE ltalanos Fizika Tanszék): X-ray line profile: fingerprint of the microstructure

Vattay Gabor (ELTE Komplex Rendszerek Fizikaja Tanszék): Az Internet modellezese s merese fizikus szemmel

Vogl, Gero (Universität Wien): On the shoulders of the Hungarian Hevesy and the Austrian Paneth

Zehetbauer, Michael (Universitat Wien): Parameters from XRD Line Shape Analysis Governing the Strength and Ductility of Nanomaterials

Zoletnik Sándor (KFKI Részecske- s Magfizikai Kutatóintézet): A fúziós energiatermelés jövője, avagy szabályozhatjuk-e a plazmaturbulenciat?

AZ EÖTVÖS LORÁND FIZIKAI TÁRSULAT KÖZHASZNÚSÁGI JELENTÉSE A 2003. ÉVRŐL

A Fővárosi Birosag 1999. prilis hó 26-án kelt 13. Pk. 60451/1989/13. sz. végzésével a 396. sorszám alatt nyilvántartásba vett Eötvös Loránd Fizikai Társulatot közhasznú szervezetnek minositette. Ennek megfelelően a Társulatnak beszámolási kotelesztese teljesítése során a közhasznú szervezetekről szóló (módositott) 1997. évi CLVI. törvény, a számvitelről szóló, tobbszor módositott 1991. évi XVIII. törvény, valamint a számviteli beszamolassal kapcsolatban a számviteli törvény szerinti egyéb szervezetek éves beszámoló készítésének és könyvvezetési kotelesztesegenek sajátosságairól szóló 219/1999 (XII.30) korm. sz. rendeletben foglaltak szerint kell eljárnia. A jelen közhasznúsági jelentés az említett jogszabalyok eloirasainak figyelembe vételével készült.

I. rész – Gazdálkodási és számviteli beszámoló

Mérleg és eredménykimutatás

A Társulat 2003. évi gazdálkodásáról számot adó mérleget a jelen közhasznúsági jelentés 1. sz. *melléklete* tartalmazza. A 2. sz. *mellékletként* csatolt eredménykimutatás szerint a tárgyévben 711 eFt eredmény keletkezett.

Költségvetési támogatás és felhasználása

A költségvetési támogatás a tavalyi évhez képest jóval kisebb, 1.570 eFt volt. A személyi jövedelemadó 1%-ának a Társulat celjaira történt felajanlasabol a tárgyévben 928 eFt bevétele származott. Ezt az összeget a Társulat teljes egészében a Fizikai Szemle nyomdai költségeinek részleges fedezeteként használta fel.

Kimutatás a vagyon felhasználásáról

E kimutatás elkeszitesehez tartalmi előirások nem állnak rendelkezésre, így a Társulat vagyonának felhasználását illetően csak a mérleg forrasoldalanak elemzésére szoritkozhattunk. A Társulat vagyonát tőkéje testesíti meg, amely az induló tokebol és az eredményből tevődik össze.

A 2003. évi Közgyűlés döntése értelmében az induló tőke a 2002. évi eredménnyel, azaz 134 eFt-tal növekedett. Ezzel az 1989. évi állapotot tükröző induló tőkéhez (7.581 eFt) képest mutatkozo, a negatív irányba ható halmozott tokevaltozas csokkent, értéke jelenleg –3.770 eFt. Így a Társulat saját tőkéjének jelenlegi, a mérleg szerint számitott értéke 4.522 eFt, szemben a tárgyévet megelőző év 3.811 eFt tokeertekevel.

Cél szerinti juttatások

A Társulat valamennyi tagja – a fennálló tagsági viszony alapján – a tagok számára nyujtott, cél szerinti juttataskent kapta meg a Társulat hivatalos folyóirata, a *Fizikai Szemle* 2003-ban megjelentetett évfolyamának számait.

Kiemelt támogatások

A Társulat 2003-ban cél szerinti, a Khtv. 26.  § c.) pontjának hatálya alá eső feladatainak megoldásához az alabbi támogatásokban reszesult (a Khtv. 19.  § (3) bek. e) pontjában megadott forrásokra szoritkozva, ezer Ft-ban):

• Központi költségvetési szervtől	1.570 eFt
• Elkülönített állami pénzalapoktól	0 eFt
• Helyi önkormányzatoktól	420 eFt
• Kisebbségi területi önkormányzatoktól	0 eFt

A 2003. évi Egyszerűsített éves beszámoló mérlege

Sor-szám	A tétel megnevezése	Tárgyév (eFt)
1.	A. Befektetett eszközök (2–5. sorok)	1754
2.	1. Immateriális javak	26
3.	2. Tárgyi eszközök	1728
4.	3. Befektetett pénzügyi eszközök	
5.	4. Befektetett eszközök értékhelyesbítése	
6.	B. Forgóeszközök (7–10. sorok)	15 500
7.	1. Készletek	
8.	2. Követelések	2 101
9.	3. Értékpapírok	
10.	4. Pénzeszközök	13 399
11.	C. Aktív időbeli elhatárolások	429
12.	Eszközök (aktívák) összesen (1.+6.+11. sor)	17 683
13.	D. Saját tőke (14–19. sorok)	4 522
14.	1. Induló tőke/jegyzett tőke	7 581
15.	2. Tőkeváltozás/eredmény	-3 770
16.	3. Lekötött tartalék	
17.	4. Értékelési tartalék	
18.	5. Tárgyévi eredmény alaptevékenységből (közhasznú tevékenységből)	711
19.	6. Tárgyévi eredmény vállalkozási tevékenységből	
20.	E. Céltartalékok	
21.	F. Kötelezettségek (22–23. sorok)	12 862
22.	1. Hosszú lejáratú kötelezettségek	
23.	2. Rövid lejáratú kötelezettségek	12 862
24.	G. Passzív időbeli elhatárolások	299
25.	Források (passzívák) összesen (13.–20.+21.+24. sor)	17 683

- Települési önkormányzatok társulásától 0 eFt
- Egészségbiztosítási önkormányzattól 0 eFt

A fenti összesítés magában foglalja a megadott forrásheklyek alsóbb szervei által nyújtott támogatásokat is.

Vezető tisztségviselőknél nyújtott juttatások

A Társulat vezető tisztségviselői ezen a címen 2003-ban semmilyen különjuttatásban nem részesültek.

II. rész – Tartalmi beszámoló a közhasznú tevékenységről

A közhasznú szervezetként való elismerésről szóló, a jelentés bevezetésében idézett bírósági végzés indoklásában foglaltak szerint a Társulat cél szerinti tevékenysége keretében a Khtv. 26. § c) pontjában felsoroltak közül az alábbi közhasznú tevékenységeket végzi:

- (3) tudományos tevékenység, kutatás
- (4) nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés;
- (5) kulturális tevékenység;
- (6) kulturális örökség megóvása;
- (19) euroatlanti integráció elősegítése.

A 2003. évi Beszámoló eredménykimutatása

Sor-szám	A tétel megnevezése	Tárgyév (eFt)
1.	A. Összes közhasznú tevékenység bevétele (2.+8.+9.+10.+11. sor)	68 986
2.	1. Közhasznú célú működésre kapott támogatás	12 971
3.	a) alapítótól	
4.	b) központi költségvetéstől	1 570
5.	c) helyi önkormányzattól	420
6.	d) társadalombiztosítótól	
7.	e) egyéb, ebből 1%: 928 eFt	10 981
8.	2. Pályázati úton elnyert támogatás	9 310
9.	3. Közhasznú tevékenységből származó bevétel	37 257
10.	4. Tagdíjból származó bevétel	8 829
11.	5. Egyéb bevétel	619
12.	B. Vállalkozási tevékenység bevétele	
13.	C. Összes bevétel (1.+12. sor)	68 986
14.	D. Közhasznú tevékenység ráfordításai (15–20. sorok)	68 275
15.	1. Anyagjellegű ráfordítások	52 109
16.	2. Személyi jellegű ráfordítások	14 847
17.	3. Értécsökkenési leírás	956
18.	4. Egyéb ráfordítások	363
19.	5. Pénzügyi műveletek ráfordításai	
20.	6. Rendkívüli ráfordítások	
21.	E. Vállalkozási tevékenység ráfordításai (22–27. sorok)	
28.	F. Összes ráfordítás (14.+21. sor)	68 275
29.	G. Adózás előtti eredménye (13.–21. sor)	
30.	H. Adófizetési kötelezettség	
31.	I. Tárgyévi vállalkozási eredmény (29.–30. sor)	
32.	J. Tárgyévi közhasznú eredmény (1.–14. sor)	711
Tájékoztató adatok		
33.	A. Személyi jellegű ráfordítások (34.+37.+38. sor)	14 847
34.	1. Bérköltség	8 096
35.	ebből: megbízási díjak	1 457
36.	tiszteletdíjak	
37.	2. Személyi jellegű egyéb kifizetések	3 694
38.	3. Bérjárulékok	3 057
39.	B. Szervezet által nyújtott támogatások	
40.	C. Továbbutalási céllal kapott támogatás	
41.	D. Továbbutalati támogatás	

A tudományos tevékenység és kutatás területén a tudományos eredmények közzétételének, azok megvitatásának színteret adó tudományos konferenciák, iskolák, előadóülések, valamint más tudományos rendezvények szervezését és lebonyolítását emeljük ki.

A 2003. év legjelentősebb szakmai eseménye volt a JENAM 2003 (Joint European and National Astronomical Meeting), amelyet Budapesten rendeztünk 2003. augusztus 25–30. között. A visszajelzések szerint sikeres konferencián a résztvevők száma 350 fő volt.

Székesfehérváron rendezték meg a *Physics on Stage* hazai válogatóversenyét 2003 szeptemberében, amelynek célja a nemzetközi *Physics on Stage* (Hollandia, Nordwijk, 2003. november 8–15.) rendezvényre kiutazó magyar szereplők kiválasztása volt.

A hazai részvétellel megtartott és a Társulat, illetve szakcsoportjai által rendezett tudományos, szakmai továbbképzési célú és egyéb rendezvények közül meg kívánjuk említeni az alábbiakat:

- Anyagtudományi szakcsoport Őszi iskolája, Tata, 2003. szeptember 29. – október 2.
- Sugárvédelmi Szakcsoport XXVIII. Sugárvédelmi továbbképző tanfolyama, Mátrafüred, 2003. május 6–8-ig
- Az Atom-, Molekulafizikai és Kvantumelektronikai Szakcsoport megtartotta 2003. évi „Lézerteá”-ját, valamint a *Kvantumelektronika 2003* konferenciát

Több szakcsoport – így például a Vákuumfizikai, a Részecskefizikai, és a Termodinamikai szakcsoport – havi rendszerességgel tart szemináriumokat. Szükségesnek tartjuk kiemelni, hogy a szakcsoportok által rendszeresen tartott szemináriumok, előadói ülések a szakmai közélet értékes fórumai.

A 2003-as év az augusztusban Budapesten megrendező európai csillagászkonferencia miatt alkalmatlannak bizonyult a Vándorgyűlés megrendezésére, így azt 2004-re kellett halasztanunk.

A Társulat szakcsoportjai és területi csoportjai a külön említettekén kívül – önállóan, vagy a fizika területén működő kutatóhelyekkel közösen, egyedi jelleggel vagy rendszeres időközönként számos alkalommal rendeztek szakmai jellegű összejöveteleket, előadói üléseket, tudományos előadásokat, szervezték tagjaik részvételét külföldi szakmai konferenciákon.

A kutatás területén elért eredmények elismerésére a Társulat 2003-ban is odaítélte tudományos díjait (Szalay Sándor-díj: *Sudár Sándor*; Novobátzky Károly-díj: *Bajnok Zoltán*, Bródy Imre-díj: *Derényi Imre*). Az Eötvös-érmeket *Gaal István*, a Prométheusz-érmeket *Bencze Gyula* kapta. A Fizikai Szemle Nívódíjában részesült *Szegő Károly* és *Krausz Ferenc*.

A nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés területén végzett szerteágazó munka zöme a Társulat oktatási szakcsoportjai, valamint területi csoportjai szervezésében folyt. A fizikatanári közösség számára módszertani segítséget, a tapasztalatcsere és szakmai továbbképzés lehetőségét kínálták a két oktatási szakcsoport által 2003-ban megrendezett, elismert továbbképzésként is akkreditált fizikatanári ankétok, így

- 46. Országos Középiskolai Fizikatanári Ankét és Eszközkiállítás, 2003. április 12–16., Esztergom
- 27. Országos Általános Iskolai Fizikatanári Ankét és Eszközkiállítás, 2003. június 22–26., Keszthely

A Társulatnak a képességfejlesztés szolgálatában álló versenyszervező tevékenysége az általános iskolai korostól kezdve az egyetemi oktatásban résztvevőig terjedően kínál felmérési lehetőséget a fizika iránt fokozott érdeklődést mutató diákok, hallgatók számára. A területi szervezetek túlnyomó többsége szervez helyi, megyei, adott esetben több megyére is kiterjedő vagy akár országos részvételű fizikaversenyeket. Ezek részletes felsorolá-

sa helyett csak meg kívánjuk említeni, hogy a 2003-ban szervezett és lebonyolított, adott esetben több száz főt is megmozgató versenyek száma meghaladja a húszat. Ezek között számos olyan is szerepel, amelyek hosszabb idő óta évente rendszeresen kerülnek megrendezésre.

A területi szervezetek által rendezett versenyeken kívül a Társulat 2003-ban is megrendezte hagyományos, országos jellegű fizikaversenyeit (Eötvös-verseny, Ortway-verseny, Mikola-verseny, Öveges-verseny, Szilárd Leó Fizikaverseny). A korábbi évekhez hasonlóan 2003-ban is a Társulat szervezte meg a résztvevők kiválasztását és a magyar csapat felkészítését az évenkénti fizikai diákolimpiára. A Diákolimpián – melyet 2003. augusztus 2–11. között Tajpejben rendeztek – a magyar csapat tagjai 1 ezüst-, és 3 bronzérmel, valamint 1 dicséretet szereztek. (A diákolimpiai felkészítésben nagy segítséget jelent a Villamosművek Rt. anyagi támogatása.)

Az oktatással kapcsolatos fontos események között feltétlenül meg kell említeni a Társulatnak a NAT felülvizsgálata során kifejtett tevékenységét. Ennek során 2003 nyarán egy eseti bizottság véleményezte a NAT 2003 tervezetét, majd a Társulat elnöksége az MTA Fizikai Osztályának javasolta, hogy készítsen egy olyan követelmény rendszert, amely a készülő kerettantervek számára fizikából megszabja a minimális szakmai követelményeket. A minimum követelményrendszer elkészítésében a Társulat részéről ismét egy eseti bizottság vett részt, amely kikérte gyakorló tanárok véleményét is. Mind a NAT vélemény, mind a minimális követelményrendszer megjelent a *Fizikai Szemle*-ben. Az oktatás során végzett kimagasló munkát ismerik el a társulat tanári díjai. A 2003. évben a Felsőoktatási díjat *Kotek László* kapta, *Kobzos Ferenc*, *Megyeri István* és *Hóbor Sándor* Mikola Sándor-díjban részesültek.

A továbbképzésben, szakmai ismeretterjesztésben és az információszolgáltatásban betöltött szerepe mellett a tehetséggondozás feladatait is szolgálja a Társulat folyóirat-kiadási tevékenysége. A Társulat 2003-ban kiadta a Társulat havonta megjelenő hivatalos folyóirata, a *Fizikai Szemle* 53. évfolyamának 12 számát, továbbá kiadóként megjelentette a Bolyai János Matematikai Társulattal közösen szerkesztett *Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok* (KöMaL) 2003. évi évfolyamát. (A KöMaL kiadásában jelentős segítséget jelent az Ericsson Magyarország anyagi támogatása.) A Társulat tagjainak tagsági jogon járó *Fizikai Szemle* megtartotta elismert szakmai színvonalát, változatlanul a magyarul beszélő fizikusársadalom egyik igen jelentős összefogó erejének tekinthető.

Az *euroatlanti integráció elősegítése* szolgálatában állt a Társulat nemzetközi tevékenysége, amellyel a hazai fizika nemzetközi integrálódásának folyamatát kívántuk erősíteni. Sikerrel kapcsolódott be a Társulat a hazai rendezvények kapcsán már említett, 22 európai ország részvételével szervezett *Physics on Stage* programba. A program 2003. november 8–15. között megtartott hollandiai záró fesztiválján tíztagú magyar tanárküldöttség vett részt, ahol *Härtlein Károly*, az ELFT főtítkárhelyettese elnyerte a két egyéni díj egyikét demonstrációs kísérleteivel.

A fenti Közhasznúsági jelentést az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Küldöttközgyűlése 2004. június hó 5-én elfogadta.